

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Історія державності та культури України»

Галузь знань – 12 «Інформаційні технології»
Спеціальність – 124 «Системний аналіз»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Освітньо-професійна програма: «Системний аналіз»

Рік навчання: I
Семестр: I

Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська

Керівники курсу: кандидат історичних наук, доцент Недошитко Ірина Романівна
Контактна інформація: i.nedoshytko@wunu.edu.ua

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Історія державності та культури України» передбачає ґрунтовний аналіз походження українського народу, становлення та еволюцію держави, роль різних верств у житті суспільства. Особлива увага звертається на періоди існування самостійної української державності, аналізується причини її втрати. Характеризуються закономірності та особливості політичних, соціально-економічних і національно-духовних змін в Україні нового часу.

Дисципліна побудована на нових методологічних підходах, що виключають одновимірність історичного процесу, характеризуються плюралізмом історіософських засад. Взятю на озброєння цивілізаційний підхід до періодизації історії українського народу, з'ясування суспільно-політичних явищ, згідно з яким визначається доба історичного розвитку не тільки об'єктивно-матеріальними, а й ідейно-духовними, культурологічними факторами, не лише реально існуючим співвідношенням станових, класових сил, але нагромадженого в процесі розвитку та існуючого уявлення про світ, соціальні цінності, стереотипи поведінки. Історія українського народу та його культура висвітлюється у тісному взаємозв'язку із світовою історією, особливо Західної Європи. Матеріал орієнтується на пошук місця України у світі та вивчає вплив світової історії на національну.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Години (лек. / практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання / способи контролю
2 / 2	Тема 1. Формування державотворчих та культурних традицій на території України (від первісної доби до VIII століття).	Уміти визначати мету та завдання курсу «Історія та культура України». Знати його структуру, предмет та зміст. Засвоїти основні терміни і поняття. Розуміти процес становлення і розвитку людського суспільства. Перші держави на українських землях. Розселення,	Поточне опитування

		державний лад, побут і вірування давніх слов'ян.	
2 / 1	Тема 2. Давньоукраїнська держава Русь (IX – перша половина XIII ст.).	Простежити основні тенденції формування Київської Русі як держави українського народу. Уміти аналізувати внутрішню і зовнішню політику київських князів. Визначити причини її занепаду. Знати особливості культури Княжої доби.	Поточне опитування
2 / 1	Тема 3. Галицько-Волинське королівство (XIII – перша половина XIV ст.).	Уміти визначати основні етапи політичної історії Галицько-Волинської держави та її історичне значення. Особливості культури ГВД.	Поточне опитування
2 / 2	Тема 4. Україна в литовсько-польському контексті: від згасання державності до вільної козацької республіки Запорізька Січ (друга половина XIV – середина XVII ст.).	Знати особливості литовської та польської експансії на українські землі. З'ясувати умови та стан розвитку культури. Дослідити феномен українського козацтва. Утворення та значення Запорізької Січі.	Поточне опитування
2 / 1	Тема 5. Українські національно-визвольні змагання під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648–1657 рр.).	Аналізувати причини Української національної революції, її характер та рушійні сили. Охарактеризувати наслідки входження України під протекторат Московської держави.	Поточне опитування
2 / 1	Тема 6. Українська держава на завершальному етапі національної революції (1657–1686 рр.).	Уміти розкрити сутність періоду Руїни, його причини та наслідки для України. Аналізувати причини розриву гетьманом І. Виговським відносин із Московією.	Поточне опитування
2 / -	Тема 7. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – друга половина XVIII ст.).	З'ясувати мету, засоби й механізми політики Московії, спрямованої на ліквідацію автономного устрою України. Визначити причини невдачі українсько-шведського союзу проти Московської держави.	Поточне опитування
2 / 1	Тема 8. Суспільно-політичне та національно-культурне становище українців під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XX ст.	Розглянути умови перебування українських земель Російської імперії. З'ясувати особливості українського національно-культурного відродження кінця XVIII – поч. XX ст.	Поточне опитування

2 / 1	Тема 9. Національний та культурно-освітній рух на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорщини (кінець XVIII – початок XX ст.).	Розглянути умови перебування українських земель у складі Австрійської імперії. З'ясувати особливості українського національно-культурного відродження кінця XVIII – поч. XX ст.	Поточне опитування
2 / 2	Тема 10. Українські національно-визвольні змагання 1914–1921 рр.	Уміти визначати передумови національного відродження України на початку XX ст. Проаналізувати причини і наслідки втрати української державності.	Поточне опитування
2 / -	Тема 11. Радянська державність та культура України в контексті тоталітарної системи СРСР (1921–1939 рр.).	Українські землі в умовах насадження комуністичного режиму та втягнення до складу СРСР. З'ясувати сутність трагедії соціалістичної модернізації. Розгортання масових репресій в Україні.	Поточне опитування
2 / -	Тема 12. Радикалізація національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки XX ст.	Знати зміст національної політики Польщі на окупованих територіях. Український визвольний рух. Аналізувати становище українців Буковини, Бессарабії та Закарпаття. Знати особливості розвитку української культури міжвоєнного періоду.	Поточне опитування
2 / -	Тема 13. Українське питання під час Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.).	Визначити стан українських земель на першому етапі війни (вересень 1939 – червень 1941 р.). Встановлення нацистського окупаційного режиму та народний опір йому. Знати основні битви за Україну. З'ясувати труднощі післявоєнної відбудови. Суперечливість культурного життя України в умовах війни та післявоєнної відбудови.	Поточне опитування
2 / 1	Тема 14. Україна в умовах спротиву комуністичному тоталітаризмові та його краху (середина 1950-х – 1991 р.).	Уміти аналізувати події десятиліття контрольованого лібералізму. Знати особливості поглиблення системної кризи тоталітарного режиму (друга половина 1960-х – середина 1980-х років). Сутність дисидентського руху. Визначити особливості Горбачовська «перебудова» в українському контексті. Розглянути період сучасної української історії від Декларації про державний суверенітет України до референдуму про її незалежність. З'ясувати суперечливість культурного і духовного життя України в другій половині XX ст.	Поточне опитування
4 / 1	Тема 15. Становлення Української незалежної	Аналізувати основні проблеми України на шляху державного будівництва. Знати	Поточне опитування

держави в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів.	особливості формування сучасної української культури. Визначити причини, етапи українських революцій та російської агресії початку XXI ст.
---	--

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Недошитко І. Конспект лекцій з дисципліни «Історія державності та культури України». Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 320 с.
2. Недошитко І. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія державності та культури України» Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 65 с.
3. Недошитко І. Контрольні завдання для поточного, модульного та підсумкового контролю з дисципліни «Історія державності та та культури України». Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 97 с
4. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2023. – 264 с.
5. Віднянський С. В., Лисенко О. Є., Мартинов А. Ю. Український проєкт. Цивілізаційні фронтири та соціокультурні екстрими ХХ – початку ХХІ століть. Аналітична доповідь / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2022. – 128 с.
6. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.
7. Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Боротьба за державу (XVI-XVII ст.). – К.: АРІЙ, 2020. – 368 с. – (Таємниці історії).
8. Даниленко В.М., Смольницька М.К. Підручник з історії України: технологія творення. Досвід – 2019. (Аналітична доповідь). – Вінниця, ТОВ "Твори", 2020. – 76 с.
9. За Ідентичність і Незалежність. Війна Росії проти України: історичні передумови, геополітичні паралелі. У 2-х кн. – Кн. 1 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. – Київ : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2022. – 800 с.; іл.
10. Людина, суспільство, влада в давній та ранньомодерній Україні: контексти історичної презентації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2020. – 616 с.
11. Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Від трипільців до кіборгів: Коротка істрія України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО", 2020. – 688 с.
12. Реєнт О. П. Славетна Україна. Битви та повстання імперської доби і визвольні змагання 1917-1921 років. Київ: Арій, 2023. 272 с.: іл.
13. Чухліб Т. Гетьмани України: військо, політика, держава. – К. : Арій, 2021. – 352 с. – (Таємниці історії).
14. Україна в історії Європи ХІХ — початку ХХІ ст.: історичні нариси / За ред. С. В. Віднянського. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2020. – 814 с.
15. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Академперіодика, 2022. – 706 с., 136 с. іл. – (Україна. Нариси історії).
16. 30 років Незалежності України: наукове осмислення. Бібліографія / Упоряд. Д. Г. Стегній; Ред. З. Х. Мусіна; Наук. ред., вступ. ст.: Г. В. Боряк, В. В. Головка. Міністерство культури та інформаційної політики України; Національна історична бібліотека України;

Інститут історії України НАН України; Український інститут книги. – К.: Вид. дім "Вініченко", 2021. – 635 с.

17. Недошитко І., Комарніцький О. Більшовизація студентів педагогічних закладів національних меншин в УСРР/УРСР 1920–1930-х рр.: мета, засоби, завдання. Український історичний журнал. 2021. №2. С.94-112.

18. Недошитко І. Вплив української діаспори США на міждержавне співробітництво: Україна-США (1991-2018 рр.). Zaporizhzhia Historical Review. 2021. Vol. 4 № 56. S.253-263.

19. Недошитко І. Діаспорна мережа як досвід організації громадянського суспільства. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. 2021. Том 32 (71). №3. С. 1-10.

20. Недошитко І. Діяльність української діаспори США у висвітленні голодомору 1932-1933 рр. ГУМАНІТАРНІ СТУДІЇ: історія та педагогіка. 2021. Випуск 2 (02). С. 19-29.

Додаткова література:

1. Бачинська О., Чухліб Т. Козацька Україна після зруйнування Запорозької Січі (1775-1905). – К.: Арій, 2021. – 352 с. – (Таємниці історії).

2. Ващук Д., Старенький І. Кам'янець литовський: історико-туристичний маршрут / НАН України. Інститут історії України; Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2023. 72 с.

3. Вегеш М. М., Віднянський С. В. Августин Волошин. Вид. 5-е, доопр., змін. / НАН України. Інститут історії України. – Ужгород; Київ: РІК-У, Інститут історії України, 2022. – 512 с.

4. Головка В. Вторгнення. 2022. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 602 с.

5. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 592 с., 48 с. іл. – (Україна. Нариси історії).

6. Гуржій О., Реєнт О. У лабіринтах української дипломатії. Від князівської доби до початку ХХ століття. Київ: Арій, 2023. 352 с.: іл.

7. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с., 96 с. іл. – (Україна. Нариси історії).

8. Енциклопедія історії Української революції 1917-1921 рр. Зошит 3: Постаті Української революції / Відп. ред. Верстюк В.; Відп. секретар Кудлай О.; Автори: Басара-Тилищак Г., Бойко О., Венгелевич В., Верстюк В., Давидюк Р., Корольов Г., Кудлай О., Лазарович М., Литвин М., Лозовий В., Осташко Т., Павлишин О., Пиріг Р., Сисин Франк, Тимченко Р. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2023. – 154 с.

9. Історія Запорозької Січі. 2-ге вид. / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), В. Щербак (наук. ред., упоряд.), В. Горобець, О. Гуржій, Т. Чухліб. Київ: Арій, 2023. 240 с.: іл.

10. Огородник Я. Гетьманування Івана Скоропадського / Укладачі В. Рекрут, Ю. Степанчук. Інститут історії України НАН України; Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського; Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Вінниця: ТОВ "Меркьюрі-Поділля", 2023. 212 с.

11. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. – Кн. 1 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Інститут історії України, 2022. – 802 с.; іл.

12. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. – Кн. 2 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Інститут історії України, 2022. – 803-1526 с.; іл.

13. Пиріг Р., Тельвак В. Михайло Грушевський: життєпис на тлі доби. – Херсон:

Видавництво ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 572 с.

14. Реєнт О., Великочий В. Українська революція: сучасний вітчизняний історіографічний дискурс / Міністерство освіти і науки; України Національна академія наук України; Національна спілка краєзнавців України; Українська академія історичних наук; Інститут історії України НАН України; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Київ; Івано-Франківськ: Місто НВ, 2024. 396 с.

15. Ричка В. Володимир Великий: Лицар Духу / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парлам. вид-во, 2020. – 308 с. – (Політичні портрети).

16. Сас П. Гетьман Сагайдачний — бич Господній московитів. Київ: ТОВ "Видавництво "Клію", 2023. 360 с., іл.

17. Сас П. М. Петро Конашевич-Сагайдачний: Чесний лицар / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парлам. вид-во, 2020. – 560 с. – (Політичні портрети).

18. Семенюк С. Правда історія України-Русі. Львів. Література і мистецтво, 2021. 312 с.

19. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: Полководець, дипломат, державотворець / Наук. ред. Ю. І. Шаповал. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парлам. вид-во, 2020. – 752 с. – (Політичні портрети).

20. Україна в міжцивілізаційних дискурсах античності, середньовіччя та раннього модерну / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Інститут історії України, 2022. – 568 с.

21. Чухліб Т. Козацька Україна на міжнародній арені. – Київ: Видавництво "Арій", 2023. – 352 с.: іл.

22. Чухліб Т. Козацька Україна та шляхетська Польща: битви, війни, союзи. Київ: Арій, 2023. 384 с.: іл.

23. Чухліб Т. Козаки та Яничари: Україна у християнсько-мусульманських війнах 1500–1700 рр. Вид. 2-е, допов. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2020. – 446 с.

24. Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя / НАН України, Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 658 с., 136 с. іл. (Україна. Нариси історії). 25. Недошитко І. Патріарх Йосиф Сліпий –духовний борець за українську державність на еміграції. Наукові проекти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ. Тернопіль, 2022. С. 103-105.

26. ФІЛІНЮК. А., ЯРИЧ. В. (2023). Спогади генерал-хорунжого Всеволода Петріва як джерело вивчення воєнної історії періоду української національної революції 1917-1921 рр. Гуманітарні студії: історія та педагогіка, (2) ст 40-59.

27. Nedoshytko I. Scientific and educational diplomacy of the university. Review of theology social sciences and sacred art. Number 1. Quarterly. Year 2022. Dublin – Ireland. S. 81-95.

28. ЯРИЧ В. (2022). Молодіжні організації ОУН Кам'янець-Подільської області у стратегії українського руху опору радянському режиму. Гуманітарні студії: історія та педагогіка, (1) ст. 41-63.

29. Ярич В. Проблематика молодіжного руху ОУН на території Кам'янець-Подільської області у повоєнні роки в українській історіографії доби незалежності. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : історичні науки. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2021. Т. 32. С.66–80

30. From "the Ukraine" to Ukraine. A Contemporary History of 1991-2021 / Edited by Matthew Rojansky, Georgiy Kasianov and Mykhailo Minakov. – Ibidem Press, 2021. – 472 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку. Перескладають модулі з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списувати під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять – обов’язковий компонент оцінювання. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточну оцінку за дисципліну розраховують таким чином:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Середнє арифметичне з поточних оцінок, отриманих під час занять (не менше 4 оцінок)	Тестування у комунікаційній навчальній платформі Moodle – 25 тестів по 4 бали – максимально – 100 балів	Інтелектуальні ігри (середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу)	Оцінка, отримана за самостійну роботу (родовід, реферат, есе, анотація, презентація історико-культурних пам’яток краю – на вибір студента)	Письмова екзаменаційна робота. Структура білета: 15 тестів по 4 бали – максимально 60 балів 2 теоретичних запитання – максимально 40 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90–100	відмінно
B	85–89	дуже добре
C	75–84	добре
D	65–74	задовільно
E	60–64	достатньо
FX	35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1–34	незадовільно з обов’язковим повторним курсом